

† Dr. Eduard Volčič.

... dovolj je spomina ...

Kadar je zadnja leta prišel v Ljubljano, vselej se je oglasil pri meni, gotovo vsak mesec. Imel je svojo, z visoko starostjo se borečo mater v Kamniku in jo je, nežnočuteč sin, redno obiskoval preko Ljubljane. Poznal sem njegove domače razmere in vedel, da prihaja od bolniške postelje in odhaja — k bolniški postelji. Ena je bila v Novem mestu, druga v Kamniku že leta in leta. Svest si tega, sem ga večkrat pomiloval, pa tudi povpraševal, kako more ob vsem tem biti tako zdravega, naravnost cvetočega lica, naj mi pove tisto zdravilo. Ob takih prilikah se je prijatelj Volčič lahko nasmehnil, češ, zdrav sem pa! Bil je bolj majhne rasti, a dobro podložen, plavolas in nihče bi mu ne prisodil, da je že prekoračil 50. leto. Prihajal je k meni največ, ker sem bil predsednik »Pravnika« in urednik. O društvenih stvareh, o njegovih knjigah in o »Slovenskem Pravniku« je bil vedno, skoraj izključno, najin pogovor. Moral sem mu dajati odgovor o tem, kar mi je bil pisal — in tega ni bilo malo — pa tudi delati obljube. Včasih je želel priti v odborovo sejo in to se mu je dovolilo, da je razlagal in utemeljeval svoje nasvete — vse v prosep društvenih namenov. Videli smo njegovo iskreno voljo, in če nas je včasih prikrito karal, ker mu nismo v vsem pritrdili, nismo vzeli za zlo. Kako tudi? — Od takih pogovorov je šla njegova pot v to ali ono tiskarno, knjigotržnico, nazadnje pa vedno med glasbene »matičarje«, tudi za njih stremljenje se je živo zanimal in v njihovi pesmi iskal razvedrila, ki ga je bil tolikanj potreben ...

Tako smo poznali drja. Volčiča v Ljubljani, krepkega na duhu in telesu, in ga videli še prve dni novembra. Kar omahnili smo, ko nam je dne 22. novembra l. l. dopoldne došla iz Novega mesta vest, da ga — ni več med živimi. Bil je pač kakor rdeče jabolko, ki pade z vejice na tla brez vnanjega povoda, ker mu mahoma pretrga zvezo skriven črv. In jaz, ki sem ga tolikrat zavidal za njegovo mirno zdravje, naj sem pozvan napisati mu posmrtnico ...

I.

Eduard Volčič je bil porojen leta 1858. v Senožečah na Notranjskem, kjer je služboval njegov oče Jurij za aktuarja. Ta je bil kasneje sodni pristav na Vrhniki in v Ložu in je vpokojen umrl v Kamniku v visoki starosti. Bil je mož stare korenine, dobričina in v marsičem »original«. Edini mu sin Eduard je prevzel, kakor je bilo videti, od njega blagost srca, neustrašenost in domovinski čut, a od svoje matere, ki je bila doma v Št. Vidu na Dolenjskem in še živi v Kamniku, vztrajno delavnost. Imel je doma skrbno vzgojo, pa tudi v Ljubljani pri znani gospé Starétovi. Gimnazijo je dovršil leta 1877. Na dunajskem vseučilišču se je z vnemo lotil pravoslovnih študij, katere je tudi absolviral z rednimi izpiti l. 1882. Potem je vstopil v sodno prakso pri okrajnem sodišču v Ljubljani in bil od tu kakor avskultant leta 1883 prmeščen k okrožnemu sodišču v Novem mestu. Juridični doktorat je dosegel dne 17. julija 1884 na vseučilišču dunajskem. Koncem leta 1886. je bil imenovan za sodnega pristava v Žužemberku in od tu kasneje premeščen k okrajnemu sodišču v Krškem. Zaradi konflikta, ki ga je imel s sodnim predstojnikom, je bil v marcu leta 1893. poslan k okrajnemu sodišču v Lož. Od tu si je, naravno, hotel pomagati in posrečilo se mu je, da je vsled min. naredbе od 26. maja 1894 postal lokalni komisar za agrarske operacije na Kranjskem. Čutil je pa vedno, da mu to poslovanje ni pravi poklic, in zato je bil ob uvajanju novih civilnopravnih zakonov na svojo prošnjo z dekretom od 11. septembra 1897 imenovan za sodnega tajnika pri okrožnem sodišču v Novem mestu. Leta 1905 je pri istem sodišču postal svetnik in deloval v civilnem senatu, zadnji čas pa v kazenskem senatu kot njega predsednik. Poleg tega je bil tudi vodja tečaja za avskultante. Vsega skupaj je znašala njegova službena doba 30 let. Leta 1893. se je poročil v Ljubljani z gospo Kristino Kuralt, vdovo po Franu Kuraltu, graščaku v Podturnu pri Semiču. Blaga in izobražena žena je kmalu potem popolnoma oslepela in sploh postala onemogla, navezana na svojega moža, ki jej je pa tudi bil do zadnjega pravi Samaritan.

II.

Pokojni Volčič je že v svoji mladeniški dobi kazal resno zanimanje in navdušenje za ideje svojega naroda, ki ga je iskreno ljubil. Kakor je bilo tedanjemu času primerno, je že v 6. gimnazijskem raz-

redu zbral nekaj svojih sošolcev v poseben krog, da so se redno pogovarjali posebno o slovenskem slovstvu, urili v slovenski besedi in pisavi ter izdajali svoj časopis »Lipo«. Iz tega kroga so vzrastli med drugimi Luka Pintar, dr. H. Tuma, dr. Fr. Zbašnik. In sam Volčič je dokazal, da se tedaj ni sejalo na kamenita tla. Ko je prišel na Dunaj, udeleževal je isto resno stremenje v akademickem društvu »Sloveniji«, kjer je vsa leta bodril k slovstvenemu delovanju, ustanovil društveno knjižnico in poseben pravni odsek. Vzlasti mu je bil na srcu razvoj slovenskega jezika in gojil je v ta namen vobče slovansko jezikoslovje. Delovanje pravnega odseka je otvoril leta 1880. s tem, da je nam v sobi (starega) vseučilišča čital »staro« slovensko izdajo obč. drž. zakonika in tuptam nasvetoval drugačne izraze, osobito glede na hrvatsko terminologijo, kajti bil je že tedaj in dosledno prepričan, da je tu treba zblizanja kolikor moči. Zaradi tega je tisti čas mnogo občeval s Cigaletom, urednikom slovenskega drž. zakonika. Ko je l. 1881. začel izhajati »Slovenski Pravniki«, ga je Volčič pozdravil z največjim veseljem in zalagal z raznimi prispevki. Pisal je tudi v druge slovenske časopise o tem in onem kulturnem ali politickem vprašanju posebno slovenskega naroda, ker je pač edino le temu živel poleg svojih studij. Večji njegov spis »o pristnosti kraljedvorskega rokopisa« je obelodan l. 1880. letopis »Matice Slovenske«.

Prišedši l. 1882. v Ljubljano, je Volčič pomagal pri narodnih društvih in bil vzlasti tajnik pevskemu društvu »Čitalnice«, ker se je tudi zanimal za narodno glasbo. Natihoma je sodeloval pri slovenskih listih, posebno pri »Slovenskem Pravniku«. Ko je ta koncem l. 1883 imel prenehati, priobčil je v njem dr. Volčič, tedaj avskultant v Novem mestu, lepo pismo, s katerim je vspodbujal k ustanovitvi slov. pravniskega društva, da se tako zagotovi nadaljno izhajanje lista in drugo potrebno strokovno delo. Ta misel se je pa obistinila šele l. 1889. Tudi v Novem mestu (1883—1886) je bil dr. Volčič društveno in slovstveno delaven. Iz tiste dobe sta dva njegova daljša spisa, ki sta bila priobčena v ljubljanskem »Slovanu«, in sicer krajepis »Bojanci« (1884) in životopis »Dr. Josip Kranjec« (1885). Sodni pristav v Žužemberku, je začel svojo pozornost obračati na zadružništvo, za katero je bilo tedaj še malo zanimanja. Osnovalec je posojilnico v Žužemberku in pomagal k ustanovitvi več drugih zadrug. Kasneje, ko so se ob bujnem razvoju zadružništva začeli

kazati izrodki, je le-te večkrat pobijal anonimno v »Slovenskem Narodu«. V letih 1894—1897 je bil zaposlen po agrarskih operacijah po deželi, vendar pa je vstrajno deloval v odboru »Glasbene Matice« v Ljubljani. Za »Slovenski Pravniki« je l. 1895. spisal daljšo razpravo »o naših agrarskih operacijah in dotičnih zakonih«, katero je primerno prirejeno prinašal tudi »Kmetovalec«.

III.

Bolj koncentriral je dr. Volčič svojo delavnost, ko je bil zopet prišel v sodno službo v Novem mestu. Da si se je venomer še nadalje zanimal za razne strani narodnega življenja, je vendar menda uvidel, da posameznik ne more vsemu kaj, in omejil je svoje deloljubje na strokovne naloge slovenskega pravnika. Postal je stalen sotrudnik »Slovenskega Pravnika« in neumoren izvrševatelj nalog društva »Pravnika«.

Za »Slovenski Pravniki« je spisal dr. Volčič zapored naslednje razprave, in sicer v l. 1901: Avancement sodnih uradnikov iz VIII. v VII. čin in dalje (dva članka). — K uporabi §-a 399 kaz. zak. Novo sistemizovanje višjih sodnih uradnikov. — V letu 1902: Proračunski odsek poslanske zbornice in sodni tajniki. — 20 novih deželnosodnih svetnikov. — Razprava o justičnem proračunu v državnem zboru. — V l. 1903: Ob uvedbi slovenskih kazenskih razprav v Trstu. — V l. 1904: Kvalifikacija sodnih uradnikov. — Sovzroki kazenskih razsodbe po Slovenskem. — Podatki iz števnic za l. 1903 izvršbeno prodane premičnine. — Gmotno stanje naših sodnikov. — V l. 1905: Tomaž Dolinar (životopis). — Zbirka civilnih pravnih zakonov v slovenskem jeziku. — V l. 1907: Zemljeknjižni ali zemljiškoknjižni zakoni? — V letu 1908: »Notranji uradni jezik naših sodišč.« — V letu 1909: »Predpisi o nespornih stvareh«. — Notranji sodni jezik, ki ni. — 25 letnikov »Slov. Pravnika« in slovensko uradovanje. — V letu 1910: Nekateri slovenski pravniški izrazi. — V letu 1911: Naša okrožna sodišča, njih opravila in osebje. — Še en pot: »Nekateri slovenski pravniški izrazi.«

Obravnaval je torej dr. Volčič največ stanovska vprašanja, poleg tega vprašanja o jezikovni ravnopravnosti ter pravilnosti. Posebno vrednost ima obširni životopis Dolinarjev, ker je prinesel dotlej nepoznano gradivo o slavnem učenjaku. Po inicijativi dr. Volčiča je tudi društvo »Pravniki« odkrilo leta 1905 na Dolinarjevi

rojstni hiši v Dorfarjih spominsko ploščo s primerno slavnostjo, pri kateri je pokojnik imel lep javen govor. V vseh svojih spisih kaže dr. Volčič, da mu je bilo za resnico in pravico. Njegov zlog je bil vedno stvaren, miren, vendar pa krepak. Posebno se mu je videl namen, pisati ne le pravilno, temveč tudi izbrano slovenščino. Ta svoj namen je branil celo nasproti poklicanim jezikoslovcem, kar je dokazala ravno v zadnjem letu polemika med njim in »Ljubljanskim Zvonom«, odnosno »Planinskim Vestnikom«.

Kakor ni bilo v zadnji dobi skoraj letnika »Slovenskega Pravnika«, da ni v njem dr. Volčič priobčil razprave, tako tudi ni bilo skoraj številke, da ne bi imela drugega njegovega prispevka, posebno k »praktičnim slučajem«. Kar je le našel zanimivega, je priredil za list, ki ga je na ta način štel med svoje najmarljivejše sotrudnike.

IV.

Največje zasluge pa si je stekel pokojni dr. Volčič z urejevanjem zbirke avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku, ki jo izdaja društvo »Pravnik«. Kako je težko s tem izdajanjem, kaže dejstvo, da je med I. in II. zvezkom, ki sta izšla leta 1889. in 1890., preteklo celih 12 let, da je bilo moči izdati III. zvezek z izvršilnim redom. Društvo ni imelo urednika, da bi to delo redno nadaljevalo, pa tudi balo se je založbenih stroškov, za katere ni bilo pričakovati pokritja, kakor je že izkušnja pokazala. In vendar je bilo treba enkrat — naprej. Tu je vstal dr. Volčič in v juliju leta 1904 ponudil se odboru, da priredi obsežno gradivo civilno-pravdnih zakonov za IV. zvezek priročne zbirke. Ne samo to: da premaga vsako malodušnost, je tudi sam prevzel — založništvo, izgovorivši si le začasno gmotno podporo od strani društva, pa še to proti povračilu! Čudili smo se pogumu moža, še bolj pa njegovi vztrajnosti, ko nam je že koncem leta 1905 predložil 909 strani obsežni, vsem zahtevam moderne zbirke ustrezajoči IV. zvezek. Izvršil je to ogromno delo poleg vseh svojih uradnih opravil, brez dopusta, brez oddihljaja... A ko je bilo vse to storjeno, ni prejel nagrade, ampak gledati je moral — brez Pluta darov — kako odplača svoj dolg tiskarni itd. Tudi razpečevanje je vodil sam in večkrat se je sam potrudil s knjigo v roki k temu ali onemu znancu, da je zbiral »krajcarje«... Dolg se je sicer manjšal, a poplačan še davno ni bil.

Vsak drug bi klonil duhom v takih razmerah, le kremeniti dr. Volčič ni. Boreč se še s težavami za dokončani zvezek, je že pripravljaj gradivo za V. zvezek z zakoni o javnih knjigah. Njegovo neumorno delavnost je zahvaliti, da je že leta 1908. tudi ta zvezek izšel, obsegajoč I. in II. del, vsega skupaj 566 strani, pa ne samo v slovenskem, temveč tudi v hrvatskem jeziku. Vse je dr. Volčič založil sam in imel z razpečavanjem isto delo in iste deloma bridke izkušnje, kakor pri prejšnjem zvezku. A vse je za dobro stvar rad prenašal in tudi pot v Dalmacijo mu ni bila odveč, da je za svoj hrvatski zbornik obudil večje zanimanje.

Urejèval je pa dr. Volčič še nadalje neutrudno, in že dve leti kasneje je moglo društvo »Pravnik« poslati v déžel VI. zvezek svoje zbirke, t. j. notarski red, zapuščinski patent in predpise o sodnih depozitih. Ta zvezek je društvo samo založilo in tako urednika oprostilo vsaj gmotnih skrbi. Vendar pa je dr. Volčič tudi za razpečavanje tega zvezka tako skrbel, kakor za svoja dva prejšnja, osobito z raznimi vlogami na oblastva in korporacije. Začetkom lanskega leta je celo izposloval oblastveno dovolilnico za nabiranje naročnikov in njegova zasluga je tudi bila, da si je kr. hrvatska vlada v Zagrebu omislila »Pravnikovih« knjig za znatno svoto.

Ostalo pa ni le pri tem, da je dr. Volčič uredil navedene tri glavne zvezke. Vmes je izdal: o d v e t n i š k o t a r i f o iz leta 1897., o d v e t n i š k o t a r i f o iz leta 1909., le-to tudi v obliki stenskega plakata, potem skupaj obe tarifi z določili o rabi slovenskega in hrvatskega jezika pred sodišči in s sodnimi pristojbinami vred; nadalje tabelo o zemljiško-knjižni kolkovini v slovenskem in hrvatskem jeziku; tudi jezikovno naredbo za Dalmacijo iz leta 1909; končno dopolnilo civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910. Poleg tega je za »Poljudno pravno knjižnico« uredil vse dosedanje zvezke, to so: Zakon o dovoljevanju poti za silo (tudi hrvatski); pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev; predpisi o razdelbi in ureditvi ter o založbi zemljišč; predpisi o obrambi poljščine; kazenska določila iz teh predpisov.

Stojimo torej pred majhno strokovno biblijoteko, ki jo je dr. Volčič ustvaril tekom zadnjih 5—6 let. Ako se uvažuje ves trud, ki ga je zahtevala zlasti zbirka zakonov z vsemi nebrojnimi pred-

pisni, odločbami in pripomnjami, z jezikovnimi težkočami, kazali in korekturami, je naravnost zagonetno, kako je vse to v tako kratki dobi zmožal dr. Volčič, ne da bi ob tem le količkaj preziral svojo dovolj težko uradno službo. Bil je pač v svojem »elementu«, kakor zdrava riba v vodi. Videl je potrebo in ni odnehal. Sedaj je že pripravljaval izdajo za trgovski zakonik in menični red.

Dr. Volčič ni bil površen, kakor se pač rado godi prav pri takem delu. Zvezki zbirke, ki jih je on uredil, so jako rabni in zanesljivi v praksi, bodi na stvarno, kakor tudi na jezikovno stran. Glede uporabljenih terminov in izrazov se je skrbno oziral na sedanji stan jezika in pravniškega slovstva. V vseh zvezkih je dodajal izraze hrvatske pravne terminologije, kolikor se ne vjemajo s slovenskimi, da bi takó knjiga služila tudi hrvatskim pravnikom. Za bodočo pravno terminologijo je dr. Volčič ostavil dragocen zaklad.

V.

Škoda, velika škoda za naše pravno in jezikovno polje, da je moral tak delavec odstopiti s torišča. Težko, težko, da bi kdo mogel nadomestovati drja. Volčiča pri delu, katero je po navedenem on opravljal s takšno ljubeznijo, uspešnostjo in pravim idealizmom.

Idealist je bil dr. Volčič v pravem pomenu besede. Ni bil sanjar in votlodoneče fraze ni poznal. Pač pa je iskreno in nesebično čutil vse dobro in blago ter delal v istem zmislu, osobito če je šlo za pospeševanje javnih in narodnih koristi. In s o d n i k ? O tem naj govori tovariš-sodnik! Izpregovoril je že dr. M. D. v hrvatskem »Mesečniku«:

»Volčič je bil sodnik z dušo in telom. Iskal je vedno — pravice. Povsod je skušal prodreti stvari do dna; vedno se je trudil, in sicer s pridom trudil, da je vdobil pristno, psihološki pojasnjeno sliko slučaja, potem še le je izrekel svojo sodbo. Preko meja njegovega delovnega okrožja je bilo znano, s kako resno vnemo je težil za udejstvovanjem aksioma angleškega kazensko-pravdnega postopanja: Obtožitelj d o k a ž i krivdo, ne obtoženec nedolžnosti! Ali tudi kadar je Volčič izrekel obsodbo, bil je obsojencu n a j m i l e j š i s o d n i k ! Pri določbi kazni bil je vedno na skrajnem krilu milih sodnikov, pravi — »bon juge«. —

Bil je torej c e l m o ž rajni dr. Volčič, ki sedaj počiva na novo-meškem pokopališču. Izrabil je vse sile svojega življenja v korist

in za napredek svojega ljubljenege naroda, kateremu je v svojih delih zapustil lepo, z neumornim trudom pridobljeno dedščino. S čutom hvaležnosti se bodo zato še rodovi za nami spominjali njegovega imena, častnega vzgleda vsem, ki hoté svojemu narodu posvetiti svoje moči, po resnici in v déjanju! — Pokoj Tvoji duši, prijatelj!

Dr. D. Majaron.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Ali je upnik zapustnikov upravičen k rekurzu zoper izločitev imovinskih sestavin iz zapuščine? (§ 97 zap. pat.).

Dijak A se je dne 24. avgusta 1906 pri zavarovalni družbi D. zavaroval za življenje in dotična polica se je glasila na zavarovalno svoto 3000 K, plačljivo dne 24. avgusta 1941 A-ju, če bi pa ta poprej umrl, takoj p r i n o s c u te police. A je dne 30. junija 1911 v Gradcu umrl, zapustivši nekaj dolgov. Zapuščinsko sodišče je bilo c. kr. okrajno sodišče v Gradcu. Pri popisu zapuščine je pokojnikov znanec in obenem upnik B napovedal, da zapuščina sestaja iz nekaj obleke in pa iz navedene police. Tudi druge zaslišane osebe so povedale, da jim je rajnik pravil o tej svojej polici, češ da imajo v njej jamstvo za njegove dolgove. Rekvizijskim potom zaslišani oče A-ja je izpovedal, da se polica od prvega začetka nahaja v njegovih rokah, da je doslej le on plačeval premije, da je polico vedno »imel v svoji shrambi kot v zastavi za vplačane zavarovalne obroke« in da je ne izroči sodišču pod nobenim pogojem. Med tem je upnik C zaradi 200 K zarubil proti pokojnemu A-ju njegovo terjatev iz navedene police proti zavarovalni družbi D in ker je le-ta založila zavarovalno svoto 2920 K pri zapuščinskem sodišču, je iz tega nastala judicijalna zaloga v obliki hranilne knjižice, na katero je prešla zastavna pravica za terjatev upnika C-ja.

Zapuščinsko sodišče v G r a d c u je s sklepom od 17. jul'ja 1911 A VII 291/11-12 odredilo, da navedena polica, nahajajoča se v rokah zapustnikovega očeta A-ja, oziroma njena vrednost ne s p a d a v zapuščino A-jevo.